

UDK 821.163.42.09

Nikolić, V.

Pregledni rad

Primljen 30.11.2016.

Prihvaćen 18.6.2018.

JASNA ŠEGO

Katolički bogoslovni fakultet

Sveučilišta u Zagrebu

Vlaška 38, Zagreb

jasna_sego@hotmail.com

SOCIJALNI, RELIGIOZNI I DOMOLJUBNI MOTIVI U PJESNIŠTVU VINKA NIKOLIĆA

Sudbinu je književnika – prognanika, uz mnoge u hrvatskoj povijesti, doživio i Vinko Nikolić (1912. – 1997.), dugogodišnji urednik (47 godina!) „Hrvatske revije“ koja je povezivala emigraciju s domovinom i pozivala na oprost i pomirbu svih Hrvata. Pjesnik mora i krša, kruha i vina, samoće i nostalgije, religioznih motiva, sjećanja na zavičaj i žudnje za slobodom i zajedništvom, Vinko Nikolić zaljubljenik je u hrvatsku riječ, utjelovljenje tragične sudbine hrvatskoga naroda, ali i primjer privrženosti i odanosti domovini. Iako su težina i neizvjesnost svakodnevnoga križa duboko utkani u Nikolićevo stvaralaštvo, pjesnik rijetko izražava sumnju u Božje postojanje i u njegovu pomoć. Od molitvenih obiteljskih susreta do Križnoga puta i prognaničkih dana Krist mu je stalni suputnik (i supatnik). U životnom su mu hodu družice tjelesne i duševne patnje, gorčina, egzistencijalna zebnja, nostalgija i čežnja za zavičajem, ali i snažno domoljublje. U svojim se zahvalnicama, pokajnicama, psalmičkim i prozbenim pjesmama utječe Kristu i Majci Božjoj za pomoć. Sanja i vjeruje u povratak u Hrvatsku. Ritam njegovih pjesama nerijetko podsjeća na naše drevne bugaršnice, a slobodni su mu stihovi misaoni, referencijalni i apelativni.

Svakodnevni život i stvaralački opus pjesnika i kritičara, esejista i urednika, profesora i nakladnika V. Nikolića dobio je novi sadržaj odlaskom u progonstvo, ali je, srećom, nakon demokratskih promjena oplemenjen povratkom svojemu izvoru te su se Nikolićeva ljubav i žrtva, vjera i nada, bogoljublje i čovjekoljublje duboko ukorijenili u hrvatsku književnu tradiciju.

Ključne riječi: mali čovjek; molitva; progonstvo; Hrvatska; Krist

Uvod

Društveno-politički i kulturni kontekst nerijetko je podloga iznimnih životnih sudbina. Bačeni u povijesnu arenu, mnogi su ljudi bili prisiljeni uložiti sve svoje životne snage u borbi za preživljavanje, za opstanak. U nemilim poslijeratnim vremenima s iznimno teškim životnim okolnostima susreo se Vinko Nikolić, pjesnik, esejist, profesor, urednik i nakladnik. Njegov je životni i stvaralački put počeo u Šibeniku, nastavio se u Zagrebu, u Italiji, u Argentini pa ponovo u Europi, u Barceloni, i na domovinskom tlu. Nikolić se nakon četrdeset i pet godina vratio u domovinu i dovršio svoj životni i stvaralački krug. U ovome se radu prati životni, stvaralački, prognanički, molitveni i put povratka Nikolićeva lirskoga subjekta. Analiziraju se socijalni, religiozni i domoljubni motivi u Nikolićevu pjesništvu. Težački sin, ambiciozni mladić, talentirani pjesnik i esejist, entuzijastični urednik, domoljub i borac za slobodu i demokraciju, Vinko je Nikolić ostavio dubok trag u hrvatskoj povijesti, u hrvatskom pjesništvu i esejistici, u nakladništvu i općenito u hrvatskoj književnoj kulturi.

1. Na životnome i na stvaralačkom putu

Vinko Nikolić rodio se 2. ožujka 1912. u Šibeniku gdje je završio osnovnu školu i klasičnu gimnaziju. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, od 1932. do 1937. godine, studirao je hrvatski jezik, južnoslavenske književnosti, ruski i talijanski jezik. Od 1939. do svibnja 1945. radio je kao profesor na srednjim školama u Zagrebu, a onda je, izbjegavši Križni put i Bleiburg, živio u Italiji kao ratni zarobljenik i politički izbjeglica. Preko Marseillea otputovao je u Argentinu gdje je živio od 1947. do 1966. Godine 1966. vraća se u Europu. Budući da mu je život u Francuskoj onemogućen, neko se vrijeme potucao po raznim europskim zemljama (Belgiji, Švicarskoj, Austriji itd.), a od lipnja 1967. živi u Barceloni gdje nastavlja rad na uređivanju „Hrvatske revije“ i „Knjižnice Hrvatske revije“.

Godine 1934. u zajedničkoj zbirci pjesama „Lirika grude“ objavio je dvije pjesme – „Gorak je zemje kruv“ i „Proljetna svitanja“. Zbirku je uredio Mile Starčević, a sadržavala je pjesme najmlađih hrvatskih liričara. O njoj su pozitivno pisali Stanislav Šimić, Ivo Kozarčanin i Ivo Andrić. Nikolić je priredio zanimljive antologije hrvatskoga pjesništva: „Hrvatska

majka u pjesmi“ (1941.), sa Sidom Košutić, „Između dva rata“ (1942.), „Hrvatska Domovina“ (1942.), „Lovori“ (1943.), „Pjesme o majci“ (1944.), „Pod tuđim nebom“ (1957.). Uredio je knjige Gabrijela Cvitana, Antuna Bonifačića, Rajmunda Kuparea, Viktora Vide, Dragutina Domjanića i drugih. Objavio je knjigu eseja „Nacionalni zadatci književnosti“ (1944.), političke i putopisne proze „Pred vratima domovine“ (1. svezak 1966., a drugi 1967.). Prva samostalna Nikolićeva pjesnička zbirka nosi naslov „Proljetna svitanja“ (1935.). O njoj je objavljeno dvadesetak kritika u ondašnjim časopisima i novinama. Slijede zbirke „Svijetli putovi“ (1939.), „Moj grad“ (1941.), „Oslobođeni žali“ (1943.). U emigraciji je objavio zbirke „Izgubljena domovina“ (1947.), „Oskvrnuto proljeće“ (1947.), „Molitva za moju Hrvatsku“ (1949.), „Duga nad porušenim mostovima“ (1964.), „Pisma mojoj Hrvatskoj iz tuđine“ (1970.). U izboru Ante Kadića izišla mu je zbirka „Trubač iz daljine“ (1976.) a u izboru Rajmunda Kuparea „Gorak je zemje kruv“ (1977.). Zbirka „Povratak“ (1990.) publicirana mu je u domovini. Dnevnik „Tragedija se dogodila u svibnju“ objavljen je u dva sveska (1984. i 1985.); u njemu je opisao vrijeme neposredno prije ratnog povlačenja u Bleiburg te logorske dane sve do dolaska u logor Fermo.

Vinko Nikolić bio je najznačajniji hrvatski nakladnik izvan Hrvatske nakon Drugoga svjetskog rata. Polumjesečnik „Hrvatska“ pokrenuo je s Franom Nevistićem 1947., a s Antunom Bonifačićem pokrenuo je „Hrvatsku reviju“ 1951. Nakon Bonifačićeva preseljenja iz Brazila u Sjedinjene Američke Države Nikolić samostalno uređuje „Hrvatsku reviju“. Taj je časopis uređivao od 1951. do 1997., a s obzirom na njegovu kvalitetu može se s pravom reći da je bio jedinstven pothvat u hrvatskoj emigraciji.

Najranije su tematske preokupacije Vinka Nikolića Šibenik, djetinjstvo, majka i otac, njegovi bližnji, odlazak iz obitelji, nostalgija i čežnja za domom. Iako je pisao pjesme i na štokavskome narječju, mnogo je objavljivao na čakavskom, promičući dolački govor (Dolac je šibenska četvrt u kojoj je rođen Nikolić). Religiozni motivi konstanta su Nikolićeva pjesništva, a obilježili su domovinsku i egzilnu fazu njegova stvaralaštva. Nakon odlaska u progonstvo intenzivna je njegova čežnja za povratkom u domovinu. Prvi puta nakon četrdeset i pet godina Nikolić 1990. dolazi u posjet Hrvatskoj, a 1991. konačno joj se vraća.

2. Na prognaničkom putu

2.1. Iseljavanje kao sudbina

Iseljavanje hrvatskoga naroda s njegovoga nacionalnog prostora počinje već u 14. stoljeću i traje sve do danas. Kad je turska vojska, u 15. i 16. st., okupirala velik dio hrvatskoga teritorija, stotine je tisuća ljudi, spašavajući glavu, selilo na jug, na zapad i na sjever. Nakon pada Dubrovačke Republike u Europi nastaju ekonomska, vjerska, društvena i politička previranja pa mnogi Hrvati sele u Sjedinjene Američke Države. Razlozi su iseljavanja bili ekonomski, ideološki, politički, želja za avanturama i potraga za srećom, ratna opasnost, egzistencijalna ugroženost i sl. Godine 1907. iseljavanje je doseglo svoj vrhunac: te je godine s hrvatskih prostora otišlo 266 504 Hrvata. Brojni su istaknuti hrvatski pjesnici pjevali o iseljavanju: Petar Preradović, August Šenoa, Silvije Strahimir Kranjčević, Antun Gustav Matoš, Dragutin Domjanić, Vladimir Vidrić, Vladimir Nazor, Tin Ujević, Antun Branko Šimić, Ante Cettineo, Gustav Krklec, Ivan Goran Kovačić, Josip Pupačić i drugi.

Prognaničku je sudbinu doživio i Vinko Nikolić. Izbjegavši Križni put i Bleiburg, boravio je u logorima Grumo Appula u Bariju i u Grottaglie u Tarantu te u otvorenom logoru u Fermu. Odatle odlazi u Rim gdje, kod profesora slavistike Giovannija Mavera, upisuje doktorat, usmjerivši se na temu modernoga hrvatskog pjesništva. Kad ga je otac fra Dominik Mandić upozorio na prijetnju pogibelji, Nikolić odlazi u Argentinu. O tome govori njegova pjesma „Naša Gospa zaštitnica“. U Argentini je boravio od 1947. do 1966. godine. U svibnju 1966. Nikolić se sa suprugom nastanio u Parizu, gdje je nastavio uređivati „Hrvatsku reviju“. Nažalost, zbog pritisa i spletke Nikolić 18. listopada 1966. godine dobiva izgon iz Francuske te nalog za prisilno uništenje sljedećeg broja „Hrvatske revije“ (do toga je došlo 25. 4. 1967. u samoj tiskari). Godine 1967. Nikolić se nastanio u Barceloni gdje je ostao do 1991., do konačnog povratka u domovinu. Zajedno se sa suprugom, preselio u Zagreb 12. srpnja 1991. Obiteljsku je knjižnicu kao i sva godišta „Hrvatske revije“ darovao Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

2.2. „Hrvatska revija“ – most između iseljene i domovinske Hrvatske

„Hrvatska revija“ izašla je u 160 svezaka, a u „Knjižnici Hrvatske revije“ publicirano je 66 knjiga (pjesme, proza, esejistika, kritika, memoari, znanstvene rasprave). „Hrvatska revija“ okupljala je hrvatske iseljenike, pozivala je na oprost i pomirenje svih Hrvata, njegovala je hrvatski jezik, pridonosila je njegovu očuvanju i bogaćenju, donosila je priloge o hrvatskoj povijesti, pisala je o hrvatskim znanstvenicima, o djelatnicima u kulturi, o političarima, pridonosila je jačanju hrvatske državotvorne misli i demokratskih načela među hrvatskom inteligencijom u svijetu.

Uređivačka koncepcija „Hrvatske revije“ bila je slična koncepciji „Krugova“, s tim da krugovaši ipak nisu uživali tolike političke slobode kolike su imali revijaši. Dok je emigrantska književnost intenzivno pratila sve što se događalo u domovinskoj, domovinska je pak književnost ignorirala emigrantsku (što, s obzirom na političke prilike, nije bilo nimalo čudno). Hrvatski su emigrantski pisci ostali vjerni domovini iz koje su morali otići pa su nastavili pisati kao tradicionalni pjesnici. Njihove su teme u emigraciji, naravno, bile drukčije, jer su odražavale nove prilike i iskustva.

„Hrvatska revija“ naslov je preuzela od uglednoga časopisa Matice hrvatske koji je izlazio od 1928. do 1945. godine. Bonifačić i Nikolić željeli su nastaviti tijek hrvatske književnosti i izvan domovine, „u duhu istodobno nacionalne i pluralističke koncepcije na kojoj je uređivan i Matičin časopis pod vodstvom Blaža Jurišića.“ (Jelčić, 1997: 329).

D. Jelčić istaknuo je Nikolićev značaj u pokretanju i u izdavanju „Hrvatske revije“: „Skrb za 'Hrvatsku reviju' bila je istodobno i skrb za hrvatske pisce i za hrvatsku književnost u cjelini. Širinom i slobodarstvom, okupio je oko sebe i poticao na književno stvaranje gotovo sve hrvatske pisce i intelektualce izvan domovine. Nikolić je u emigraciji četrdeset godina obavljao posao koji ga je činio nacionalnom institucijom, besprimjernom u drugim književnostima a jedinstvenom u povijesti hrvatske književnosti.“ (Jelčić, 1997: 329).

Prvi je broj „Hrvatske revije“ izašao u Buenos Airesu 9. ožujka 1951. Na omotu je „Revije“ slika biste Marka Marulića, Meštrovićev rad iz 1924. godine. „Hrvatska revija“ bila je i ostala u službi hrvatskoga naroda, težila je uspostavljanju hrvatske države, podupirući demokratska načela. Bila je izvanstranačko glasilo koje je zagovaralo zajedništvo domovinske i iseljene Hrvatske. Suradnici „Hrvatske revije“ bili su Viktor

Vida, Lucijan Kordić, Ivo Bogdan, Franjo Nevistić, Antun Nizeteo, Ante i Branko Kadić, Bogdan Radica, Filip Lukas, Vinko Grubišić i brojni drugi.

O važnosti „Hrvatske revije“ i njezinu doprinosu hrvatskoj kulturi H. Heger je napisao: „*Hrvatska revija* u izbjeglištvu istovremeno je izraz skupnoga intelektualnog trzaja, koji služi na čast hrvatskoj dijaspori, i djelo jednoga neovisnoga čovjeka, koji je velikodušno stavio svoje pjesničke, spisateljske, uredničke, organizatorske i izdavačke vrline u službu uzvišenoga domoljubnog ideala. Vinku Nikoliću i onima, koji su svoje napore pridružili njegovim, duboko smo zahvalni što su pokazali, svojstvom njihova preganja, koliko je hrvatska privrženost slobodi povezana s potragom općenih vrijednota.“ (Heger, 1997: 41). „Hrvatska revija“ nastojala je očuvati nacionalnu svijest među Hrvatima u emigraciji, naglašujući, osim estetskih, i ideološke značajke književnosti. Bavila se kulturnim, političkim, socijalnim i drugim važnim pitanjima. Imala je nekoliko rubrika: Politika – kultura – sloboda, Književne teme, Duhovna obzorja, Portreti i nekrolozi. Prilikom pete godišnjice izlaženja „Hrvatske revije“ Nikolić je napisao:

„Mi ostajemo općehrvatsko, književno-kulturno glasilo, s iskrenom i trajnom željom i težnjom, da nas sve hrvatske stranke, skupine i pojedinci, svi hrvatski listovi, smatraju samo takvim. Mi ćemo stoga i unaprijed nastojati, da na Revijalnim stranicama povezujemo suradnike raznih *hrvatskih stranačkih i skupinskih pripadanja i opredjeljenja*; da tiskamo stilski vrijednu, kulturno uspjelu, politički korisnu suradnju o svim problemima, koji mogu zanimati hrvatske čitatelje i koristiti hrvatskoj javnosti, uvijek s posebnim osvrtnom na borbu naše Domovine. Objektivno i kritički ćemo pratiti život na svim područjima objavljujući sve knjige i časopise, koje u tu svrhu dobijemo, svijesni, da ta sva djelatnost pripada zajedničkom hrvatskom kulturnom imetku.“ (Nikolić 1997: 450–451). Citiranim je riječima potvrdio karakter „Revije“ – njezine težnje, tematska i stilska nastojanja te kritičku usmjerenost.

2.3. Domoljublje kao način života

Domoljubni su motivi u Nikolićevu pjesništvu vezani uz zavičaj, uz Hrvatsku, uz znamenitosti rodnoga Šibenika, uz obiteljsku kuću, uz prošlost i muke kroz koje je prošao hrvatski narod. U pjesmi „Šibenik“ (na čakavskome narječju) lirski subjekt iskazuje ljubav prema rodnom gradu, spominjući mnoštvo prekrasnih detalja: drijemajuće kućice, zvuk

starinske pjesme o ljubavi, zvuk zvona, parobrod, kupolu sv. Jakova, bedeme svete Ane itd. Pjesmu „Gorak je zemje krv“ Nikolić je posvetio svojem ocu, njegovoj radišnosti, samozatajnosti, pobožnosti i dobroti. U pjesmi „Moje rodno misto“ naglašava ljepotu zajedništva – ljudi iz Dolca dijele svaki zalogaj, razumiju jedni druge, suosjećaju s bližnjima, nježni su i puni ljubavi, nesebični su i spremni žrtvovati se za bližnje. Žive kao obitelj – zajedno su na krštenjima i sprovodima, u radosti i u žalosti, uvijek spremni jedni drugima pomoći. Česta je Nikolićeva tema šibenska katedrala – utjelovljenje ljepote, simbol vjere, svjedokinja i čuvarica prošlosti, ponos Hrvata, nacionalna svetinja. Lirski subjekt oživljava djetinjte uspomene sjećajući se kako je gledao s divljenjem tu građevinu dok mu je srce bilo puno poniznosti i sjaja. U pjesmi „Viđenje rodnoga grada“ u njemu katedrala živi

„Čarobna ko neka sredovječna priča.

Ko skupocjen goblen sjajan, prepun boja.“

Domovinu naziva „mučenicom“, ali i „svjetionikom u mraku“, patnicom vječnom“, ali i „svetinjom milom“. Lirski je subjekt razočaran stanjem u svojoj domovini, ogorčen je i pesimističan jer u njegovoj domovini vlada nepravda, teror, ropstvo. Iskazuje ljubav prema hrvatskoj kulturi i tradiciji, prema hrvatskim gradovima i prošlosti. Ne želi umrijeti u tuđini („Molitva za grob u Hrvatskoj“). Slobodu drži najvećom vrijednošću, svetinjom, uvjetom ljudskog dostojanstva. Osjeća se „trubačem hrvatske slobode“.

U poemi „Pismo mojoj Hrvatskoj iz tuđine“ lirski subjekt izražava duboku tugu zbog izgubljene domovine. Sjeća se prošlosti, ljubavi, misli na očinsku kuću. U mislima luta domovinskim krajolicima. Spominje Krku, Savu, Drinu, u njemu šumi Jadran, u njegovoj nutринi žive crkve i džamije, a u stvarnosti luta „iz progonstva u progonstvo“, „bez cilja i utjehe, bez putokaza“. Neizmjernu ljubav prema domovini iskazuje poredbom nadmašivanja:

„Ljubav je moja jača od prostora i vremena,
Nastavljam neodijeljen živjeti s tobom, moja
Hrvatska.“

Pandžić nalazi sličnosti te poeme s Goranovom „Jamom“ i s Kaštelanovim „Tifusarima“ i uspoređuje ju s djelima naših ponajboljih pjesnika te tvrdi: „(...) Nikolić nema Kranjčevićevu izražajnu snagu, Ujevićevo rječničko raskošje ili Nazorovu liričnost, ali se usuđujemo ustvrditi da ih

intenzitetom u ovoj pjesmi umnogome nadmašuje.“ (Pandžić 1997: 49). Nadalje, Pandžić ovu poemu drži „jednom od najrodoljubnijih pjesama koje smo ikada imali.“ (Pandžić 1997: 50).

Lirski subjekt prebire po uspomenama, doziva voljene prijatelje, obespravljen luta od zemlje do zemlje; i sve su mu zemlje tuđe, strane, daleke, krute, hladne, nigdje ne nalazi utočišta ni spokoja. U Nikolićevoj su poeziji česte asocijacije na Bleiburg, nezacijeljenu ranu hrvatskoga naroda. Krvava prošlost pritišće lirskoga subjekta: „hrvatska krv se točila u mutno Crveno more“ (pjesma „Bleiburg“). Usprkos bleiburškoj tragediji, u lirskome subjektu ne postoji mržnja ni želja za osvetom:

„Krv naša na osvetu ne zove.
Mi vapimo blagoslove
za rod Hrvata.“

Lirski subjekt neprestano misli na povratak, svjestan je da neće naći spokoja dok se ne vrati u svoju domovinu. Sa sobom je ponio „grumen drage zemlje“ kojega čuva na srcu, siguran da će netko taj grumen vratiti na rodnu grudu:

„Netko će prah taj vratiti (ako ga sam ne povratim),
da moj zavjet ispuni,
da moj zalog iskupi:
od mog će tijela ostati pregršt praha obilni“
(„Grumen drage zemlje“).

Na hodočašću u Rimu lirski je subjekt susreo svoje Šibenčane; u „Vječnom“ su se „Gradu“ susrele iseljena i domovinska Hrvatska:

„Dvije Hrvatske napaćene
zagrljene u jednome srcu
motrih kroz suzu:
trenuci bola i radosti“
(„Susret s mojim rodnim gradom“).

Lirski je subjekt u suzama promatrao crvene šibenske kape i raskošne starinske nošnje te je osjetio zajedništvo i jedinstvo sa svojim sugrađanima:

„jedno sam s njima,
ko da se nikad odijelili nismo:
svi smo mi Šibenik,
svi smo mi jedna jedina, domovina:
Hrvatska na Moru!“
(„Susret s mojim rodnim gradom“).

Lirski je subjekt intenzivno duhovno povezan s domovinom. U njemu žive snažna sjećanja na rodni kraj, na dalmatinske pejzaže, na djetinjstvo i mladost, na svoje bližnje. Vjeran je religijskoj tradiciji svojih otaca, prepun je ljubavi prema svojim bližnjima.

O Nikolićevu je domoljublju nadahnuto pisao fra Bernardin Škunca: „Najstalnija, najdublja i najljepša konstanta Vinka Nikolića jest njegovo hrvatsko domoljublje. Bio je i misaon čovjek, bio je pisac i pjesnik različitih životnih tema, bio je i prijatelj bez granica, ali nadasve je bio putujući propovjednik i svjedok, tj. mučenik domoljublja.“ (Škunca 1997: 517). O karakteru Nikolićeva domoljublja Škunca nastavlja: „Vinkovo domoljublje bijaše neusiljeno i nenasilno, kao da je izniklo iz dubine hrvatskoga povijesnog bića koje – kako je poznato – ne zna za agresivno posezanje za tuđim. Vinkovo domoljublje bijaše ustrajno, jače od ratnoga pakla i od najstrašnijega od svih egzodusa Hrvata, bleiburškoga, čemu Vinko bijaše svjedokom.“ (Škunca 1997: 517). Napokon, Škunca ističe zrelost Nikolićeva domoljublja koje se uzdiglo nad svim opasnostima i kušnjama: „Vinkovo domoljublje bijaše povezujuće i obvezujuće, nadvladavajući umor i rezignaciju hrvatske emigracije, pomutnju i zbunjenost što je dolazila iz redova jugoslavenske Udbe, ali i stranačku neslogu i nezrelost u političkim stajalištima nekih emigrantskih voditelja.“ (Škunca 1997: 517). Iz citiranog je razvidno da je Škunca naglasio zdrave temelje, iskrenost, zrelost, postojanost i uzornost Nikolićeve ljubavi prema domovini.

3. Na molitvenom putu

3.1. Zahvalnice, tužbalice, vapaji i prošnje

U svojoj ranoj poeziji Nikolić se intenzivno bavi sudbinom maloga, skromnog, samozatajnog, običnog čovjeka u borbi za opstanak. Divi se težacima, trudbenicima, njihovoj žrtvi, muci, dobroti, plemenitosti, uzajamnosti i zajedništvu s drugima. Njihove trudbeničke ruke oplemenjuju zemlju, sade vinograde u znoju svoga lica. Lirski subjekt suosjeća s njihovom mukom, trudom i patnjom:

„Oni, težaci moji, za me su najveći sveci,
jer i' posvetila naša 'rvacka zemja;
zemja crjena,
i kamen bili,
i borba sa morem modrim“
(„Dalmatinski krš“).

Lirski subjekt suptilno zapaža trudbeničke boli, njihove brige i probleme, nedaće i muke. Tako u pjesmi „Zimsko jutro“ suosjeća s tugom sakristana koji je ostao bez lovine a njegova obitelj bez obroka. U pjesmi „Taverna“ prikazuje ljude kojima je tuča uništila vinograde i koji svoje jade i nevolje utapaju u vinu. U pjesmi „Šuša“ spominje sušu koja traje već tri mjeseca pa se lirskom subjektu čini da je i Bog zaboravio nevoljnice. U pjesmi „Povratak“ vapi i upozorava Boga:

„O, čuvaj, Gospodine, doklen još ne bude kasno,
u ovom mom čoviku viru!“

U pjesmi „Kaparica“ divi se „kumi Mariji“ – njezinoj marljivosti i poštenju, plemenitosti i dobrohotnosti, njezinoj osobnosti koja utjelovljuje maloga običnog čovjeka koji se bori za opstanak. Među Nikolićevim socijalnim motivima nalazimo i siromašne školarce koji, usprkos neimaštini, odnosno lošim životnim i radnim uvjetima, postižu školski uspjeh. Lirski je subjekt zagovornik patnika i nevoljnika, bijednika i ožalošćenih, iscrpljenih i prezrenih, umornih i gladnih. Odvjetnik je maloga čovjeka, dobrog i plemenitog, skromnog i poniznog, pokornog i požrtvovnog, nesebičnog i suosjećajnog. Marginalizirani ljudi – kaparice, mljekarice, težaci, ribari – utjelovljenje su ljudskoga jada, a mnogi, nažalost, svoju tugu i gorčinu utapaju u alkoholu.

U pjesmi „Večernja molitva“ lirski se subjekt nalazi u Mlecima; čezne za Hrvatskom i moli se Bogu – ne da ga poštedi kušnja, nego za snage da ih podnese;

„O Bože moj! Sva ova beskrajna tugovanja dobrostivo primi,
Neka budu dragovoljna žrtva za spas Domovine!
Meni ne oduzmi iskušenja,
Samo mi, Gospodine, podaj snage do sretnoga povratka!
Samo mi podaj snage, makar mi poslao Jobovske muke!
Ja se ne plašim bolova. Ja se, Gospodine, bojim pada!“

Svu je tragiku života u logorima Nikolić sažeo u „Psalmu pokore i kajanja“. Stradalnici mole da ih Bog izvede iz prognaničkog ropstva jer su goli i bos, u tuđim prnjama, umorni, odbačeni i prezreni.

Lirski subjekt obraća se Bogu i zahvalnicama, npr. u pjesmi „Zahvalnica u suton“:

„Hvala Ti za život svakog mogeg dana!
Za zalogaj kruha, što mi gladnom dade!
Hvala, što još živi duša, dnevno klana!
Ja osjećam: Neko nada mnom imade!“

Lirski subjekt shvaća da je život, ma kako težak bio, Božji dar. On taj život cijeni i poštuje te je uvjeren da Svevišnji bdije nad svima.

Pjesma „Notre Dame de la Garde“ posvećena je Mariji. Lirski joj se subjekt obratio molitvom za blagoslov, povjeravajući joj svoje jade:

„Blagoslov svoj podari mi
na ovom putu čemernom,
u mom životu sumornom.
Marijo, majko nesretnih,
jer ja sam silno nesretan,
Marijo, majko moja!“

Lirski subjekt dijeli svoju prognaničku sudbinu s brojnim nesretnicima pa moli majku Mariju blagoslov na otužnom i mučnom prognaničkom putu.

Ljudi s margine zadivljuju Nikolića svojom upornošću i radišnošću, svojim poštenjem i skromnošću, svojom samozatajnošću i vjerom, svojom postojanošću u životnim kušnjama, svojom zahvalnošću i poštivanjem života. Bog je lirkome subjektu stalni suputnik na životnome putu te mu povjerava svoje jade i boli. Bogu se obraća zahvalnicama, prozbenim molitvama, vapajima, a katkad i blagim prijekorima.

3.2. Odnos lirkoga subjekta prema Bogu

U cjelokupnome Nikolićevu opusu prisutni su religiozni motivi koji se često prepleću sa socijalnim i domoljubnim motivima. Vjera je duboko utkana u njegova lirkoga subjekta, a i sam je Nikolić još u ranome djetinjstvu baštiniio katoličku vjeru i ostao joj vjeran do smrti. I dok promatra prirodu, u Nikolićevu se lirkom subjektu javljaju vjerske asocijacije (npr. „Pjesma o bijelom mjesecu“). U pjesmi „Isus pohađa primorje“ lirski subjekt opisuje idiličan krajolik ističući auditivne, vizualne i olfaktivne motive (blejanje ovaca, pjesme pastira, šum mora, zelenilo klasja, miris lovorova lista itd.). Veličanstveni Krist stupa na crkvena vrata, narod pada ničice, klanja se Kristu i moli. Isus blagoslivlja čovjekovu muku i njegovo polje, liječi i sebe pruža za hranu. Raskajani puk ponizno pada ničice i kleči pred Kristom.

U pjesmi „Pričest ratnika“ Krist ulazi u srce lirkoga subjekta „ko najslađa priča i neslućen sanak“, nježno ga ljubi i tješi:

„i cjeliva ranjenu dušu i zagrlj nesretno srce,

pa onda mi tužne poljubi oči“.

Raznježen tom gestom, lirski subjekt pušta suzu. U pjesmi „U poju“ obraća se Gospi, moleći je da malom čovjeku „providi“ sreću te da čuva Hrvatsku od neprijatelja. U pjesmi „Molitva za majčine oči“ ponizno se obraća Gospodinu, ističući njegovu narav, njegovu moć i njegove postupke: Bog je tajanstven, osvjetljava svijet, daruje život i savjest, skrbi za sva stvorenja. Lirski se subjekt obraća Bogu vapajem za spas svoje majke:

„Tebi,
koji si svjetlost zemlje i neba,
utjeha i nada bezbroja ljudskih duša,
Vjero,
Slobodo,
Pravdo,
Tebi se molim
i zaklinjem životom Te svojim, životom što ga
neizmjerljivo volim:
O, ne daj, da utihnu dva plamena plavkasta, draga“.

U pjesmi „Molitva za moju Hrvatsku“ lirski je subjekt razočaran zbog sudbine raseljene Hrvatske. Nesretan je i ojađen te Bogu upućuje prijekor zbog prognaničke patnje:

„Što smo Ti skrivali, Bože, da nas još kažnjavaš tako?
Nije ti pokore dosta?
Smrti, ni muka, ni posta!?
Zaplači, nad nama, Bože, kao što davno si plako!“

Lirski je subjekt uvjeren da smrt, muke i post brojnih prognanika zavrjeđuju Božju samilost i sažaljenje.

Česti su Nikolićevi religiozni motivi crkvice, zvonici, oltari, Marija s djetetom u naručju, Krist. Lirski je subjekt skroman i ponizan, čvrste vjere, poštovatelj svetinja, tradicije, običaja, siromašnoga puka. Ponosan je na svoje težačko podrijetlo. U pjesmi „Molitva u noći krcata zvizda“ obraća se Gospodinu s molbom da mu pomogne da nikada ne zaboravi da je težački sin, da ostane vjeran zemlji, obitelji, domu, da ostane skroman i da sačuva baštinjene moralne vrijednosti. Lirski je subjekt prepun ljubavi prema domovini, prema svojemu narodu, prema zavičaju i obitelji, prema Gospodinu i Mariji. Zahvaljuje Bogu što mu je spasio život (pjesma „Zahvalnica za spašeni život“) te je spreman podnositi patnju. U „Većernjoj molitvi“ predaje Bogu svoje prognaničke muke i tuge, želi

se žrtvovati za spas domovine, moli za snagu do povratka. Bogu se, dakle, povjerava i tuži, raskajan je i skrušen („Psalam pokore i kajanja“). U pjesmi „Prognanikova molitva“ želi ganuti Boga nabrajajući nedaće koje su zadesile njegovu zemlju. Lirski subjekt upućuje Bogu i retorička pitanja: „Ne čuješ li, Bože, krik sa gubilišta?“, „Zar ne vidiš, Bože, propast Svoga djela?!“, moli Boga za slabe, za žive i za mrtve, za sve izgubljene da im pokaže put koji vodi Hrvatskoj. Želi da se sve patnje kao žrtveni prinos ugrade u hrvatsku budućnost. Lirski subjekt nabraja Bogu nevolje naroda te traži Božju reakciju, bilo u obliku sažaljenja i razumijevanja, bilo u obliku milosrđa i konkretne materijalne pomoći. Usprkos mukotrpnom životu, lirski se subjekt nada i vjeruje da patnja ima smisla te da se ugrađuje u ljepši, kvalitetniji i plemenitiji svijet. U pjesmi „Molitva našoj Gospi“ prepleću se religijski i domoljubni motivi. Domovina vapi za Gospinim blagoslovom, Gospa zove narod k sebi, a lirski se subjekt pridružuje brojnim romarima, skrušeno se moli Mariji za snagu u podnošenju patnji. Domovinu naziva „mučenicom“ kojoj sude krvnici. Naglašava misao da je život bez domovine poput smrti. Obraća se Gospi u njezinim svetištima u Sinju, u Bistrici, na Trsatu. Moli za razumijevanje i zagovor, za suosjećanje i milost, za pomoć i spasenje. Osim prozbenih, lirski subjekt upućuje Gospi i dragome Bogu i zahvalne molitve. Zahvaljuje za trenutke sreće, za Božju blagost, za ljepotu prirode, ali i za buduće patnike („Zahvalnica u večernjim tišinama“). Lirski je subjekt ustrajni molitelj i vjerni Božji sin. Ponizan je i pokoran te pun poštovanja prema Stvoritelju. Ispovijeda mu se, povjerava mu svoje tjelesne i duševne boli te egzistencijalne patnje. Moli za svoje bližnje, za svoj hrvatski rod, za svoju domovinu; suosjeća s njezinim tegobama i nesrećama, kušnjama i mukama. Stupati s domovinom, zagovara je pred Bogom. Katkad mu duša klone pa blago prekorava Boga zbog neuslišanih molitava. Usprkos kušnjama i gorčini zbog Božje šutnje, lirski subjekt ne prestaje moliti. U pjesmi „Zahvalnica u sutonu“ upućuje Bogu hvale za sjaj svakoga dana, za tihi san, za blagi lijek svojim teškim ranama, za nadu i radost. Svjestan je da ga, kad posustane, Bog diže i tješi te da ublažava njegove muke. Zahvaljuje Bogu za svakodnevicu, za novi dan, za zalogaj kruha, za život duše. Bogu se moli i za nutarnje svjetlo i vedrinu, za zdravlje i radost („Molitva za svjetlost“). U pjesmi „Tuga srca“ ističe misao da patnja nije besmislena ni uzaludna nego da jača dušu. U pjesmi „Cvīće za njegove rane“ zadivljen je Isusom, iskazuje mu poštovanje i povjerenje. Spominje da je Isus na Bijelu nedjelju sve pomilovao svojim pogledom i sve blagoslovio te se umorio promatrajući tolike nevolje i slušajući tolike prošnje.

Lirski subjekt vjeruje u opće dobro, u Isusa, u Gospu, u Boga Oca. Prekaljen je kušnjama i nevoljama. Vjera mu je izvor snage i okrijepe. Pomaže mu na svim životnim putovima, nadahnjuje ga i snaži te mu otvara nove perspektive. Veza je lirskoga subjekta s Bogom čvrsta, neprekinuta. Ponekad se u lirskome subjektu, zbog teških životnih okolnosti, javi sumnja, razočaranje, gorčina, katkad Bogu upućuje prijekore te ga podsjeća na njegova neispunjena obećanja. Ipak, to su samo trenuci klonuća i krize, a Bogu se uvijek vraća s još jačim povjerenjem.

4. Na putu povratka

4.1. Žudnja za izlaskom iz prognaničkog ropstva

Lirski je subjekt prognanik. U egzilu se bori za koricu kruha i za mrvicu dostojanstva. Osjeća se poniženim, obespravljenim, odbačenim, izoliranim, prezrenim. U pjesmi „Proljeće u Italiji“ progovara o tegobnoj tuđini, o čežnji za Hrvatskom, ali i o nadi i vjeri u povratak i u boljitak domovine. Niže poredbe kojima izražava svoje čežnje za izgubljenom domovinom:

„ko hladni vjetrovi za izgubljenom zimom,
ko zimske zore za bijelim mrazovima,
ko mutne rijeke za maglama,
ko proljetno cvijeće za suncem,
plače srce moje za izgubljenom“.

Zbog nemogućnosti življenja u domovini sa svojim najmilijima lirski subjekt osjeća prazninu, nostalgiju, čežnju i duboku bol. Prognanički život uspoređuje s lađom na olujnome moru: vesla su joj slomljena, kormila pokidana, jedra razderana, jarboli iščupani. Svjetionici su ugašeni, a luke zatvorene. Prognanici su u tuđim prosjačkim prnjama, izgladnjeli, žive od mrvica s bogataških stolova, onemoćali su i oronuli, izolirani su, poniženi i pogaženi, objekt su poruge i mržnje, zabrinuti su za sudbinu domovine („Psalam pokore i kajanja“).

4.2. K ostvarenju prognaničkog sna

Nikolićevo domoljublje nije bilo tek deklarativno. Vinko Nikolić ljubio je svoju domovinu nesebično i ustrajno radeći za nju. U zbirci „Gorak je zemje kriv“ (1977.) napisao je:

„Ako moje književno djelo nastavi živjeti ma i samo kratko i nakon moje fizičke smrti, neka ono svojem čitatelju zasvjedoči, koliko sam iskreno, duboko i vjerno volio našu nesretnu zemlju Hrvatsku. Ako ono to zasvjedoči, bilo je vrijedno i živjeti i raditi i patiti se, ni tolike žrtve nisu bile uzaludne. Bilo je vrijedno u tugama i nostalgijama čeznuti za rođenom zemljom, i sanjati o sretnu povratku u slobodnu Domovinu.“ (Nikolić 1977: 143).

Recepcija Nikolićeva kreativnog rada i brojni osvrti o njegovu stvaralaštvu potvrđuju da je njegovo djelo dobilo dostojno mjesto u povijesti hrvatske književnosti i u povijesti hrvatskoga naroda.

Nikolić je živio u turbulentnom vremenu, bilježio je zavičajne boli i nedaće prognanika u surovnoj borbi za goli opstanak, zalagao se za pomirbu iseljene i domovinske Hrvatske, za slobodu, za dostojanstvo hrvatske domovine. Držao je da umjetničko stvaranje mora biti odraz sredine iz koje umjetnik potječe, te da se ne smije iscrpiti u pukom artizmu (to je shvaćanje temeljito obrazložio u programatskoj knjizi „Nacionalni zadatci književnosti“).

Nakon uspostave hrvatske države 1990., ukinuta je podjela hrvatske književnosti na domovinsku i emigrantsku. Emigrantska je književnost utkana u jedinstvenu hrvatsku baštinu a neki su se književnici, među kojima je i Vinko Nikolić, vratili u domovinu. Nakon četrdesetpetogodišnjeg egzila Vinko je Nikolić uplovio u luku slobodne domovine, ostvarenih snova i uslišanih molitava. Nakon mučnoga prognaničkog iskustva zakoračio je u prostore dostojanstvena života; napokon je mogao početi živjeti u punini, u nespутanosti i slobodi te u potpuno novim okolnostima nastaviti raditi za domovinsku dobrobit.

5. Zaključak

U ovome smo radu analizirali Nikolićeve socijalne, religijske i domoljubne motive na životnome i stvaralačkom putu, na prognaničkom putu, na molitvenom putu i na putu povratka u slobodnu Hrvatsku.

Vinko Nikolić pjesmama oblikuje svoju lirsku biografiju. Bilježi detalje iz vlastitoga života i iz života svojega naroda. Teme su njegova pjesništva Šibenik, zavičaj, Hrvatska, progonstvo, ljudi s margine, poniženi i obespravljeni, Bog, Isus Krist, Marija, molitva. Nikolić prikazuje različite generacije, njihova shvaćanja i vjerovanja, osjećaje i želje, moral i težnje, muke i nevolje, borbu za opstanak. Slika siromaštvo, skromnost i poniznost maloga čovjeka kao i njegovu živu i čvrstu vjeru u Boga. Njegovo je domoljublje zrelo, postojano, iskreno, izniklo na zdravim temeljima, uzorno.

Vinko Nikolić u svojim pjesmama slika shvaćanja, običaje i navike trudbenika koji se bori sa škrtom zemljom, s tvrdim kamenom i s nemirnim morem. Divi se njegovoj radišnosti, poštenju, skromnosti i samozatajnosti. I sam jedan od njih, prikazuje prerano ostarjele prognanike, ranjenih tijela i umornih duša, iznemogle, izolirane, ponižene, prezrene, u materijalnoj oskudici, očajne i jadne. Doziva u sjećanje očinski dom, Dolac, Šibenik i njegove znamenitosti, Zagreb, cijelu Hrvatsku. Sniva o zajedništvu iseljene i domovinske Hrvatske; iako odvojene, zajedno su u duhu, u vjeri i u nadi u boljitak. Socijalni su motivi u Nikolićevu pjesništvu usmjereni na obitelj njegova lirskega subjekta, na dolačke težake i školarce, na sakristane i kaparice (žene koje izrađuju kape!), na ribare i na radnike u vinogradu, na njihovo siromaštvo i zajedništvo, na uzajamnost i poštovanje, na nesebičnost i žrtve, na nježnost i ljubav. Domoljubni su motivi u Nikolićevu pjesništvu vezani uz rodni Dolac, uz Šibenik i njegove znamenitosti, uz Zagreb, uz tegobnu prošlost hrvatskoga naroda, uz loze i smokve, uz more i masline. Religiozni su motivi usmjereni na propela i oltare, na kapele, crkve i katedrale, na Isusa i Mariju, na križ i molitvu, na Božić i Uskrs, na Kristov silazak među ljude.

Iako mučenički i patnički, prognanički je život lirskega subjekta prožet ustrajnom molitvom, osmišljenom patnjom, nadom i vjerom u dostojanstvenu budućnost. Bogat Nikolićev molitveni izraz očituje se u zahvalnicama, u zazivima, u prošnjama i u vapajima Mariji i Kristu. Lirski subjekt moli za slabe, za ponižene, za mrtve. Vjeruje da patnja osmišljava život i da je залог bolje budućnosti. Iako nebo katkad šuti, lirski se subjekt Bogu obraća s pouzdanjem i s povjerenjem. Zahvaljuje Bogu za dar života, za svakodnevicu, za залог kruha, za život duše i uporno moli za boljitak svojega puka, za prognaničku nadu i vjeru u budućnost, za snagu u podnošenju patnje. Lirski subjekt vjeruje u opće dobro. Odgojen je u duhu katoličke vjere, poštuje tradicionalne vrijednosti: obitelj, zajedništvo, suosjećanje, pomoć bližnjemu u nevolji, radišnost i žrtvovanje za opće dobro. Govori u ime napaćenih, osamljenih, jadnih,

klonulih i prezrenih. Lirski subjekt predaje Bogu, vrhovnom gospodaru svijeta, svoje probleme i tuge. Ne bježi od nedaća, nego moli Gospodina snagu da ih podnese. U trenucima slabosti, doduše veoma rijetko, iskazuje sumnju u Božje postojanje. Nakon krize vraća se u Božje okrilje te mu ponovo iskazuje povjerenje. Vjera krijepi lirskoga subjekta. Snaži ga i motivira za borbu sa životnim nedaćama. Lirski je subjekt blizak Isusov prijatelj. Poštuje ga i voli, duboko mu vjeruje, zadivljen je njime. Siguran je da Krist spašava čovjeka.

Lirski subjekt ljubi domovinu, zavičaj, rodni grad, obitelj, sugrađane, Isusa, Mariju i cijeli stvoreni svijet.

Iz Nikolićevih stihova zrači prekaljenost kušnjama, bogato životno iskustvo, duboka vjera koja ga nadahnjuje, krijepi i vodi životnim putovima te mu otvara nove perspektive.

Literatura:

- Brešić, Vinko. 1997. Prolegomena za studij hrvatske egzil-literature. U: *Vinko Nikolić. 85 godina. Zbornik radova*. Vilijam Lakić, ur. Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ i Ogranak Matice hrvatske Šibenik
- Grubišić, Vinko. 1997. Čakavska poezija Vinka Nikolića. U: Vinko Nikolić. *Gorak je zemje kruz*. München – Barcelona: Knjižnica Hrvatske revije. 111 - 127.
- Grubišić, Vinko. 1991. *Hrvatska književnost u egzilu*. Barcelona – München: Knjižnica Hrvatske revije
- Heger, Henrik. 1997. Pred vratima domovine. Prognani hrvatski književnik Vinko Nikolić i „Hrvatska revija“. *Hrvatska revija* 47 (1): 30 – 41.
- Jelčić, Dubravko. 1997. Vinko Nikolić, primjer dobrote i sklada. Riječ na komemoraciji u Matici hrvatskoj, 18. 7. 1997. *Hrvatska revija* 47 (3 – 4): 624 – 627.
- Jelčić, Dubravko. 1997. *Povijest hrvatske književnosti*. Tisućljeće od Bašćanske ploče do postmoderne. Zagreb: Naklada Pavičić
- Jelčić, Dubravko. 1996. O knjizi Vinka Nikolića *Pred vratima domovine*. *Forum* 35 (1- 4): 388 – 390.
- Livaković, Ivo. 1997. Životopis Vinka Nikolića. U: *Vinko Nikolić. 85 godina. Zbornik radova*. Vilijam Lakić, ur. Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ i Ogranak Matice hrvatske Šibenik

- Lončarević, Vladimir. 2007. *Krist u hrvatskom pjesništvu*. Antologija duhovne poezije. Split: Verbum
- Marković, Dina. 1999. Pobožno pjesništvo Vinka Nikolića. *Život i škola*, 45 (1 – 2): 69 – 78.
- Mikolčić, Krešimir. 1997. Jedan život kao simbol sudbine jednoga naroda. *Hrvatska revija* 47 (3 – 4): 63 – 67.
- Nikolić, Vinko. 1997. „Hrvatska revija“ u službi hrvatskog naroda. *Prilikom pete godišnjice izlaženja*. *Hrvatska revija* 47 (3 – 4): 446 – 451.
- Nikolić, Vinko. 1977. *Gorak je zemje krv*. München – Barcelona: Knjižnica Hrvatske revije
- Nikolić, Vinko 1997. Pjesme iz egzila. *Hrvatska revija* 47 (1): 18 – 29.
- Nikolić, Vinko. 1990. *Povratak. Izabrane pjesme*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost i Nakladni zavod Matice hrvatske
- Pandžić, Ivan. 1997. Riječ o nadahutoj riječi Nikolićeve poeme *Pismo mojoj Hrvatskoj iz tuđine*. U: *Vinko Nikolić. 85 godina*. Zbornik radova. Vilijam Lakić, ur. Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ i Ogranak Matice hrvatske Šibenik
- Petrač, Božidar. 1997. Nikolićev nastup i prva zbirka pjesama – *Lirika grude i Proljetna svitanja*. U: *Vinko Nikolić. 85 godina*. Zbornik radova. Vilijam Lakić, ur. Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ i Ogranak Matice hrvatske Šibenik
- Smoljan, Ivo. 1986. *Hrvatski Odisej*. Antologija hrvatske poezije o iseljeništvu. Zagreb: Kršćanska sadašnjost i Matica iseljenika Hrvatske
- Soldo, Josip Ante. 1997. Religiozna nadahnuća u Nikolićevim pjesmama. U: *Vinko Nikolić. 85 godina*. Zbornik radova. Vilijam Lakić, ur. Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ i Ogranak Matice hrvatske Šibenik
- Šicel, Miroslav. 1997. Programske intencije Vinka Nikolića. U: *Vinko Nikolić. 85 godina*. Zbornik radova. Vilijam Lakić, ur. Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ i Ogranak Matice hrvatske Šibenik
- Šicel, Miroslav. 1997. Vinko Nikolić između Amerike i praga domovine. *Hrvatska revija* 47 (3 – 4): 709 – 713.
- Škunca, Bernardin. 1997. Vinko Nikolić ili propovjednik i svjedok nenasilnoga domoljublja. *Hrvatska revija* 47 (3 – 4): 517 – 519.

Social, Religious and Patriotic Motives in Vinko Nikolić's Poetry

Vinko Nikolić (1912 – 1997), the long-time editor (47 years!) of the “Croatian Review“, also experienced the fate of the writer – displaced person like so many others in Croatian history that linked emigration with the Croatian homeland and called for forgiveness and reconciliation of all Croats. A poet of the sea and rocky landscape, bread and wine, loneliness and nostalgia, religious motives, memories of the homeland and the longing for freedom and community, Vinko Nikolić is in love with the Croatian word, and is the embodiment of the tragic fate of the Croatian people but also an example of devotion and loyalty to his homeland. Even though the weight and uncertainty of the daily cross are deeply woven into Nikolić's body of work, the poet rarely expresses doubts about the existence of God and his help. From family prayer meetings to the Way of the Cross and days of exile, Christ is his constant companion (and fellow sufferer). His companions along his life journey are physical and mental suffering, bitterness, existential anxiety, nostalgia and longing for the homeland, but also a strong patriotism. In his prayers of gratitude and repentance, and his psalm-like and supplication poems, he calls on Christ and Mother Mary for help. He dreams of and believes in his return to Croatia. The rhythm of his poems is often reminiscent of our ancient bugaršćas and his blank verses are thoughtful, referential and appellative.

The everyday life and creative work of this poet and critic, essayist and editor, professor and publisher, received new content with his going into exile, but fortunately, after the democratic changes, was enriched by his return to his origin, and Nikolić's love and sacrifice, faith and hope, love for God and humaneness are deeply rooted in the Croatian literary tradition.

Key words: little man; prayer; exile; Croatia; Christ